

הדילמה של ערב שבת זנוכה

הקדמה

<p>הרמב"ם הלכות שבת פרק ה/א,ג הדלקת נר בשבת אינה רשות... ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה... אלא חובה, ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת, אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת... המדליק צריך להדליק מבעוד יום קודם שקיעת החמה.</p>	<p>הרמב"ם הלכות שבת פרק ל/ה וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת, ויהיה נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת שכל אלו לכבוד שבת הן.</p>
--	---

מקור ודעת הראשונים

מסכת שבת פרק ב' משנה ז'

שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה; "עשרתם ערבתם הדליקו את הנר."

<p>בה"ג [ט/קני"ח]- והיכא דבעי אדלוקי נר חנוכה ונר שבת, ברישא מדליק דחנוכה והדר מדליק דשבתא, דאי אדליק דשבת ברישא = איתסר ליה לאדלוקי דחנוכה, משום דקבלה לשבת עליה. או"ז- אבל לפי ה"ג שפי' שהדלקת הנר היא קבלת שבת יש לפרש דהכי קאמר; "עשרתם וערבתם? מעתה הדליקו את הנר ותקבלו את השבת", שהדלקת הנר היא קבלת שבת.</p>	<p>רש"י- עשרתם פירותיכם האלו לסעודת שבת שאף אכילת עראי של שבת קובעת למעשר, וערבתם ערובי תחומין וחצירות והני תרי שייכי לממרינהו בלשון שאלה דשמא כבר עשו אבל בנר לא שייך לומר הדלקתם דדבר הנראה לעין הוא והא קחזי אי אדליק אי לא אדליק. דיוק האור זרוע [ב/י"א]- ולפירש"י משמע שאינו ר"ל שהדלקת הנר היא קבלת שבת.</p>
--	--

נפק"מ: מסכת שבת ל"ה עמוד ב'- תנו רבנן, שש תקיעות תוקעין ערב שבת: ראשונה להבטיל את העם ממלאכה שבשדות, שניה - להבטיל עיר וחנויות, שלישית - להדליק את הנר, דברי רבי נתן. רבי יהודה הנשיא אומר: שלישית לחלוץ תפילין [כ"ז]- והלכת נר כזביעית. [ושוהה כדי צליית דג קטן, או כדי להדביק פת בתנור, ותוקע ומריע ותוקע ושובת.

<p>או"ז [שס]-... שאני אומר שלאחר הדלקה לא היא צולה וגם לא היא מדביק, שהרי אינו יכול לרדותו בשבת, אלא היא שוהה כדי שלא יהא נראה כשובת מתוך הדלקה משום דמחזי כמדליק בשבת.</p>	<p>תוס' הרא"ש [שבת שם ד"ה הדליק]- מכאן ראייה שקבלת שבת אינה תלויה בהדלקת הנר שהרי לאחר שהדליק יכול לצלות דג קטן, ונראה דקבלת שבת תלויה בתפילת ערבית.</p>
---	---

להלכה- שולחן ערוך או"ח רס"ג/י

<p>לבה"ג, כיון שהדליק נר של שבת חל עליו שבת ונאסר במלאכה... ועל פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה, ואין מכבות אותה. וי"א שאם מתנה קודם שהדליקה שאינה מקבלת שבת עד שיאמר החזן ברכו, מועיל. וי"א שאינו מועיל לה</p>	<p>הרמ"א בשם האו"ז בשם ר' שרירא גאון: והמנהג שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה, אם לא שהתנה תחלה, ואפילו תנאי בלב סגי (מרדכי); אבל שאר בני הבית מותרין במלאכה עד ברכו. הסתיוגות המ"ב [מ"ב] בשם ה"ב"ח- ואם האיש מדליק אפילו כשהוא מברך על הדלקתו [וכדלעיל בסעיף ו'] ליכא מנהגא ומותר במלאכה ומי"מ טוב להתנות:</p>	<p>... ויש חולקים על בעל ה"ג ואומרים שאין קבלת שבת תלוי בהדלקת הנר אלא ערבית, שכיון שאמר החזן: ברכו, הכל פורשין ממלאכתם. ולדידן, כיון שהתחילו מזמור שיר ליום השבת הוא כברכו לדידהו</p>
---	--	--

נְפִיק"מ # 1 - איך מברכים על נרות שבת?

<p>הרמ"א [שס] בשם המרדכי-... ויש מי שאומר שמברך אחר ההדלקה, וכדי שיהא עובר לעשייתו לא יהנה ממנה עד לאחר הברכה, ומשימין היד לפני הנר אחר הדלקה ומברכין, ואח"כ מסלקין היד וזה מקרי עובר לעשייה... הסבר המ"ב (כז)- ס"ל דאם תברך הוא כאלו קבלה לשבת בפירוש ושוב אסורה להדליק.</p>	<p>הרמ"א [או"ח רס"ג/ה]- יש מי שאומר שמברכין קודם ההדלקה</p>
--	--

נְפִיקַ"ב # 2 - מַה עוֹשִׂים עִם הַנֵּר בַּיָּד?

<p>מדרש תנחומא [פרשת מטות סימן ב'] - ילמדנו רבינו כמה תקיעות תוקעין ערב שבת להבדיל את העם מן המלאכה? כך שנו רבותינו שלש תקיעות תוקעין להבטיל את העם מהמלאכה... שלישית תוקע והיו מטמינין את החמין, ומדליקין את הנרות, גמר לתקוע היתה קדירה על גבי כירה, היו מניחין אותה בארץ, ואם היה נר ביד אשה היתה מנחת אותה בארץ. [ראה שו"ע לעיל בדעת הבה"ג] - ועל פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה, ואין מכבות אותה!"]</p>	<p><i>אפשע אהתפלא</i> <i>את הני</i> <i>שוחזיק</i> <i>היצר/ג'י'א</i></p>
---	---

נְפִיקַ"ב # 3 [אולי] - עַד מַתִּי אֶפְעֵר לְהַתְפַּלֵּל בַּמְּנוּזָה?

<p>אולי תלוי בשאלה מהו "קבלת שבת" [ט"ז, או"ח רצ"ו, תרסח/א]: לט"ז - דודאי מי שמוסיף מחול על הקודש הוא עושה ע"פ צווי תורתינו = כבר חלף והלך ממנו חובת היום מה שהיה עליו קודם זה, והוא כמו בלילה ומחר ממש לרש"ל - ורש"ל נהג שלא אכל בליל שבת עד הלילה...</p>	<p><i>אפשע אהתפלא</i> <i>ט אהרי הצלקת</i> <i>הני</i></p>
<p>מ"ב [שם מג] בשם המג"א [ס' צגרי הרי"א א' <i>אשה מקבלת שבת בהצלקתה</i>] - ותתפלל מנחה תחלה דהואיל דכבר קבלה שבת שוב א"א להתפלל תפלה של חול. ובשאינן שהות לזה יותר טוב שתתפלל ערבית שתים.</p>	

נְפִיקַ"ב # 4 - זְרוּת שִׁבְת ונְרוֹת זִמְזוּכָה - מַה קוֹדֵם?

<p>ת' הרדב"ז [ב/תשנ"ז] - תשובה זו במחלוקת, כי בעל הלכות וקצת הגאונים ס"ל שמקדים נר חנוכה... ודעתי הפעוטה כדעת ההלכות לא מפני שאני סובר שהדלקת הנר הוי קבלת שבת אלא (1) כיון שיש מי שסובר שהדלקת הנר הוי קבלת שבת... (2) ותו דברי הגאונים קבלה הוא. (3) ותו כיון דחביבא ליה משום פרסומי ניסא ראוי להקדימה.</p> <p>המ"ב [א] - כדי לצאת דעת הי"א דס"ל דאי ידליק של שבת תחלה קבלה לשבת ואיתסר עליה מלאכה</p>	<p>(1) ת' הרדב"ז [שם] - וקצת האחרונים [האשכול] כתבו שמקדים של שבת לסמוך על הכלל תדיר ושאינו תדיר קודם. וכ"כ שו"ת רשב"א, א, אלף ע/ דעה ב' בב"ח שם בדי' התוס'.</p> <p>(2) הר"ן שם בשם הרא"ה - משובח יותר משל חנוכה, שהרי נר חנוכה ונר ביתו, נר ביתו עדיף.</p> <p>(3) ריטב"א - כך לא משתמש באורה</p>	<p>ב"י [תרע"ט] בדעת התוס' - איזה שרוצה קודם. הסתייגות המ"ב [א] -.. אבל רוב פוסקים חולקים ע"ז וס"ל דלא תליא קבלת שבת בהדלקת הנר וע"כ אם הדליק של שבת ולא קיבל שבת במחשבתו יכול להדליק אח"כ, וכ"ז באיש המדליק אבל אשה המדלקת כיון שהמנהג שמתמא מקבלת שבת בהדלקתה א"כ לא תדליק שוב של חנוכה</p>
--	--	---

פסיקת השו"ע [או"ח תרע"ט/א] - בערב שבת מדליקין נר חנוכה תחלה ואח"כ נר שבת. הגה: ומברך עליהם כמו בחול, אע"פ שמדליקין בעוד היום גדול.

מְנוּזָה בְּעֶרְב שִׁבְת זִמְזוּכָה

<p><i>א"א אהתפלא אנה</i> <i>אהרי הצלקת נרות</i> <i>שבת כמו כל שבת</i></p>	<p>ברכי"י [ג] בשם מהר"ש אבוהב"א [א] - מנחה קודם מכיון שתמיד של בין הערביים הוקרב לפני הדלקת הנרות בביהמ"ק</p>	<p><i>לא מקבלין שבת בהצלקת נרות שבת =</i> <i>אח"כ - אפשר אהתפלא אח"כ ואמרו שתקנו</i> <i>הצלקת מוקצאת</i> <i>מאי"ק - רעובצה שמצליק מראה שנה כבר "אחרי"</i></p>
---	---	---